

## شناسنامه تصنيف شماره ۳۶

۱- نام تصنيف : من در سراي تو

۲- سازنده آهنگ :

۳- سراينده شعر آهنگ :

۴- گام دربر گيرنده آهنگ تصنيف : بيات اصفهان

۵- ضرب آهنگ :  $\frac{2}{4}$  و  $\frac{6}{8}$ 

۶- گوشه ها و تيكه هاى شكل دهنده ساختار تصنيف :

الف : درآمد بيات اصفهان

ب : بيات راجع

پ : خجسته

ت : عشاق

ث : عشيران

ج : فرود به همايون

۷- جدول نمايش نت شاهد گوشه هاى شكل دهنده تصنيف در گامهاى مختلف :

| چپ كوكت         |                 | راست كوكت       |                 | نام گوشه          |
|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|-------------------|
| گام Sol         | گام Fa          | گام Re          | گام Do          |                   |
| Sol             | Fa              | Re              | Do              | درآمد بيات اصفهان |
| La              | Sol             | Mi              | Re              | بيات راجع         |
| Si <sub>b</sub> | La <sub>b</sub> | Fa              | Mi <sub>b</sub> | خجسته             |
| Re              | Do              | La              | Sol             | عشاق              |
| Re تا Sol       | Do تا Fa        | La تا Re        | Sol تا Do       | عشيران            |
| Mi <sub>۲</sub> | Re <sub>۲</sub> | Si <sub>۲</sub> | La <sub>۲</sub> | همايون            |

- ۱- مَن دَر سَرایِ تو، شوری دِگر دارم، از جام و پیمانه
- ۲- هر کس مرا ببند، گوید که باز آمد،
- ۲- آن مست و دیوانه
- ۳- مَن آنچه گویندم همانم،
- ۳- بی خبر از این و آنم، در دیار تو
- ۴- مَن جز حدیثِ آشنایی،
- ۴- از کتابِ دل نخوانم در کنارِ تو

درآمد بیات اصفهان

خجسته و فرود

(اول به سوم و سپس به اول)

بیات راجع

(چهارم به اول)

- ۵- تو زبانِ مرا می دانی، حالِ مرا می جوئی
- ۶- رازِ وفاداری را با دلِ مَن می گویی
- ۷- دور از تو گشتم، از ناتوانی، چون تار موئی

۸- تو همچو مَن می دانم، روز و شب در آتشی

۹- به مَن بگو از رنجِ مهجوری چه می کشی

۱۰- یا رب، یا رب، تا کی شکیبایی

۱۱- عمرم، طی شد، با عشق و رسوائی

عشاق

(پنجم به سوم و سپس اول)

فرود به اصفهان

$\frac{6}{8}$

۱۲- تشنه کامی مَن، در سَرایِ هستی، گفتگو ندارد

۱۳- عشق اگر نباشد، باغِ زندگانی، رنگ و بو ندارد

۱۴- مَن به گلشنِ مهر و وفا،

۱۴- چو بلبل از عشق و صفا، زبانِ گشودم

۱۵- مَن در همه جمعی به خدا،

۱۵- با همه کس در همه جا، یاد تو بودم

۱۶- گر یک، حاجت، مَن از خدا بخواهم

۱۷- تنها، یارا، تو را، تو را بخواهم

درآمد اصفهان (عشیران)

(اول به پنجم به صورت گام

پایین رونده و سپس به اول)

فرود به همایون

**بخش و تجزیہ شعر بر اساس ضرب آہنگ  $\frac{2}{4}$  و  $\frac{6}{8}$**

در صورتیکه کلماتِ ابیاتِ شعر تصنیف مذکور را بر اساس میزانهای دو ضربی (در هر میزان ۲ نت سیاه) به گونه‌ای جداسازی و تفکیک کنیم تا ضربِ اوّل هر میزان و بخشِ اوّل کلمه (یا نیم کلمه) از شعر منطبق شوند، باید به صورت زیر بشماریم:

(۱ و ۲ و)

پس هنرجو برای اجرای صحیح ضرب آهنگ، باید کلیه کلمات یا نیم کلماتی که در یک میزان قرار گرفته را در زمان ۲ ضرب اجرا نماید.

مثلاً: برای کلمات (توهمچومن) = یک میزان ۲ ضربی  
(۱ و ۲ و)

و برای نیم کلمات:

|              |           |
|--------------|-----------|
| (چون تار مو) | (ی —————) |
| (۱ و ۲)      | (۱ و ۲)   |

= دو میزان ۲ ضربی

تذکر مهم (۱): ضد ضربهای موجود در میزانهای مختلف به دو صورت است در بعضی میزانهها کلمات یا نیم کلمات شعر از روی نیمهٔ دوم ضرب اول شروع می‌شود، توجه کنید:

## یک میـزان

( ) می دانسی = یک میزان ۲ ضربی  
( ۱ و ۲ و )  
| |  
ضرب اول    ضرب دوم

در بعضی میزانشها کلمات یا نیم کلمات شعر از روی نیمهٔ دوّم ضرب دوّم آغاز می‌شود توجه

کند:

## یک میزان

$$\begin{array}{c}
 (\square \square \square \text{ مَن} ) = \text{یک میزان ۲ ضربی} \\
 ( \quad \quad \quad ۱ \quad \quad ۲ \quad \quad \text{و} \quad \quad ) \\
 \begin{array}{cc}
 \boxed{\phantom{00}} & \boxed{\phantom{00}} \\
 \text{ضرب دَوَم} & \text{ضرب اوّل}
 \end{array}
 \end{array}$$

آموزگار باید برای شما مسئله را توضیح داده و با تنبک عملاً سر ضرب‌ها را بوسیلهٔ باس یا بشکن نشان دهد.

**تذکره مهم (۲):** ضرب آهنگ تصنیف مذکور از ردیف ۱۲ تا آخر تصنیف عوض شده و تبدیل به  $\frac{6}{8}$  می‌شود و در صورتیکه بخواهیم کلمات شعر را بر این اساس ارزیابی کنیم باید بشماریم:

( ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ )

مثال:

(چو بلبُل از)  
( ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ )

و برای ضد ضربهایی که از این مقطع به بعد وجود دارد چون شروع کلمات از بخشی از ضرب دَوَم میزان آغاز می‌شوند باید به صورت زیر شمارش کرده و کلمه‌ها یا نیم کلمه‌ها را اجرا کنیم.

$$\begin{array}{c}
 (\square \square \square \text{ عشق} ) = \text{یک میزان ۲ ضربی} \\
 ( \quad \quad \quad ۱ \quad \quad ۲ \quad \quad ۳ \quad \quad ۴ \quad \quad ۵ \quad \quad ۶ ) \\
 \begin{array}{cc}
 \boxed{\phantom{00}} & \boxed{\phantom{00}} \\
 \text{ضرب دَوَم} & \text{ضرب اوّل}
 \end{array}
 \end{array}$$

توضیح بیشتر را از آموزگار بخواهید.

جدول نمودار بخش و تجزیه کلمات شعر بر اساس ضرب آهنگ  $\frac{2}{4}$  و  $\frac{6}{8}$

| ردیف | میزان اوّل   | میزان دوّم  | میزان سوّم   | میزان چهارم |
|------|--------------|-------------|--------------|-------------|
| ۱    | □ □ مَن      | در سَرای    | تو شو        | ری دِگَر دا |
| ۱    | رَم از       | جام و پیما  | نِه          |             |
| ۲    | □ □ هَر      | کَس مرا بی  | نَد گو       |             |
| ۲    | یَد که باز آ | مَد آن      | مَسّت و دیوا | نِه         |
| ۳    | □ □ مَن      | آنچه گوین   | دَم همانم    |             |
| ۳    | بی خَبر از   | این و آنم   | دَر دیارِ    | تو          |
| ۴    | □ □ مَن      | جُز حَدِیثِ | آشنایی       |             |
| ۴    | از کتابِ     | دل نخوائم   | دَر کنارِ    | تو          |
| ۵    | □ □ تو زَ    | بانِ مرا    | □ می دانی    |             |
| ۵    | حالِ مَرا    | □ می جویی   |              |             |
| ۶    | رازِ وفا     | □ داری را   |              |             |
| ۶    | با دلِ من    | □ می گویی   |              |             |
| ۷    | دور از تو گش | تَم         |              |             |
| ۷    | از ناتوا     | نی          | چون تارِ مو  | یی          |
| ۸    | تو همچو مَن  | می دایم     | □ روز و شب   | دَر آتشی    |
| ۹    | به من بگو    | از رَنج     | □ مَهجوری    | چه می کشی   |
| ۱۰   | یا رَب       | یا رَب تا   | کی شکِیا     | یی          |
| ۱۱   | عُمرم        | طی شد با    | عشق و رسوا   | یی          |
| ۱۲   | □ □ □ □ تِش  | نِه کامی    | مَن دَر      |             |
| ۱۲   | سَرای هَس    | تی گُف      | تُگو نَدا    | رَد         |
| ۱۳   | □ □ □ □ عشق  | اگر نِبا    | شَد با       |             |
| ۱۳   | غِ زندگا     | نی رَن      | گُ بو نَدا   | رَد         |

## ادامه بخش و تجزیه شعر تصنیف شماره ۳۶

| ردیف | میزان اول   | میزان دوم  | میزان سوم  | میزان چهارم |
|------|-------------|------------|------------|-------------|
| ۱۴   | □□□□ مَن    | به گُلشن   | مهر و وفا  |             |
| ۱۴   | چو بُلبل از | عشق و صفا  | زبان گشو   | دَم من      |
| ۱۵   | در همه جَم  | عی به خُدا | با همه کس  |             |
| ۱۵   | در همه جا   | یادِ تو بو | دَم        |             |
| ۱۶   | □□□□ گر     | یک، حا     | جَت، من    |             |
| ۱۶   | از خدا بخوا | هَم، تَن   |            |             |
| ۱۷   | ها، یا      | را، تو را  | تو را بخوا | هَم         |